D·N
7/4 1948

Rysk-finska pakten

Huvudpunkten i det fördrag som Sovjets och Finlands förhandlare i går undertecknade i Moskva är uppenbart paragraf 2. Finnarna hade tänkt sig att själva få bestämma tidpunkten för eventuell militär samverkan mot yttre hot. Ryssarna åter ville ha inkörsporten öppen — någon exklusiv initiativrätt för den andra parten skulle inte finnas. Resultatet har blivit en typisk guttaperkaformulering som endast talar om rådplägning "hall hotet av ett sådant angrepp som avsikel i avser belinns föreligga". Sovjet känner sig som bekant ofta hotat. Snart sagt varje dag är det hotat. Sovjet kan när som helst förklara att nu är ögonblicket inne att gemensamt förbereda försvaret mot tillänkta angripare, nu gäller det att komma överens om sättet, om utsträckningen av den ryska hjälpen — varvid Sovjet med hela sin tyngd framtvingar långtgående koncessioner i strid med Finlands önskningar.

Finska anhängare av förbrugstanken är givetvis angelägna att framhäva andra drag och understryka möjligheterna av en gynnsammare utveckling. Framför allt kan de peka på olikheter med de av Stalin åberopade rumänska och ungerska fördragen. "Det var ändå inte det värsta som skedde." Det senaste tillskottet till Sovjets fördragssamling har redigerats på ett för Finland jämförelsevis fördelaktigt sätt. Men den viktigaste invändningen, framförd vid frågans förberedande behandling inom finska riksdagen, kvarstår, nämligen att pakten saknar en pålitlig spärr mot ryskt inagripande av militär art. Den kan bli ett instrument för Finlands förvandling till likriktad lydstat av vanlig österuropeisk modell.

Enligt tidigare försäkringar har folkrepresentationen nu fri prövningsrätt. Att döma av tidigare utlanden före avfattandet av de grundläggande direktiven — slutdirektiven fastställdes av presidenten utan direkt medverkan från riksdagens sida — skulle denna granskning medföra baksiag för underhandlarna. I Helsingfors tycks man emellertid inom initierade — och inspirerade — kretsar räkna med en annan utgång. Trots allt vad som sagts förut anses det att riksdagen kommer att böja sig som för ett fullbordat faktum, åberopande bland annat ryska vänskapsbetygelser och medgivanden i olika punkter. Under alla förhållanden kommer slutbehandlingen att ske under hårt atmosfäriskt tryck. Blir pakten ratificerad av riksdagen, så är detta inte ett uttryck för den fria viljan, utan för en opinion som säger att Finland inte skall ta riskerna av ett avslag. Finland känner sig med andra ord utsatt för det allvarligaste hot.

Riksdagssammanträden.

Onsdagen den 7 april 1948.

Första kammaren kl. 11 f. m.
Andra Kammaren kl. 11 f. m.
F. K. i tf. utsk. kl. 10 f. m.

KASSASKÅP
MED GARANTI SOM HÅLLER
Brandsäkerheten kontrollerad av Statens Provningsanstalt
Hadar Schmidt
Kungsgatan 24, Stockholm. Tel. namnanrop

Isoleringens försvarare

Tre ministrar har nu uppträtt som isoleringspolitikens försvarare. Hr Skröld med sina tre inlägg i Morgon-Tidningen har varit mest utförlig. Han slutade sina artiklar med uttryck av glädje över vad han åstadkommit, en glädje som av debatten att döma icke delats av någon annan. Utrikesministern höll på tisdagen ett föredrag om vår utrikespolitik inför en sluten krets av partivänner; däremot har han inte funnit skäl att inför riksdagen och allmänheten prestera något realförsvar för sitt upptridande under den senaste tiden, inte ens av sitt obegripliga uttalande att vår utrikespolitik är oberoende av Ryssiands hållning mot Finland. Det största intresset påkallar finansministerns föredrag, dels därför att hr Wigforss är regeringens verklige ledare, dels därför att hans intelligenta dialektik är att föredra framför hr Undéns torftighet och hr Skölds slarv.

Statsrådet Wigforss vänder sig först mot satsen att en samverkan mellan väststaterna skulle trygga freden genom att hejda den ryska expansionen. Han förklarar "att en svensk anslutning till ett sådant västblock icke kan lägga någon tyngd i vågskålen som skulle kunna ändra balansens utslag för fred"; däremot skulle denna anslutning "öka misstänksamheten öster ut" genom att man där skulle frukta angreppshandlingar från vår sida.

Vad det första argumentet beträffar är det riktigt i precis samma mening som en soldat i en drabbning har rätt då han deserterar under hänvisning till att hans insats är utan betydelse för utgången. Det är självfallet att Sverige inte blir den avgörande faktorn, men lika självfallet att en sammanslutning vari Sverige och många andra stater ingår kan bli av sådan styrka att krig över huvud förhindras. Emellertid är det, väl att märka, inte på detta plan anhängarna av en samverkan främst resonerar. Tvärtom utgår vi från den tanken att ett isolerat Sverige riskerar att uppslukas, medan det Sverige som har löfte om hjälp vid angrepp från öster kan känna sig relativt tryggt. Kort sagt, hr Wigforss gendriver — och gendriver utan framgång — ett argument för samverkan vilket icke haft, och icke bör ha, någon större vikt i debatten, medan han förbigår ett motiv som hör till de utslagsgivande. Då han tillägger att en organiserad samverkan skulle öka misstänksamheten — han måste väl också mena stegra anfallslusten — i öster, måste till denna synpunkt fogas två reflexioner. Skall Sverige också avstå från att stärka sitt försvar och söka hållning mot Finland. Det största intresset påkallar finansministerns föredrag, dels därför att hr Wigforss är regeringens verklige ledare, dels därför att hans intelligenta dialektik är att föredra framför hr Undéns torftighet och hr Skölds slarv.

som avser att "lugna" ryssarna; har undfallenheten i Polen, Tjeckoslovakien, Estland, Lettland, Litauen, Finland kunnat undanröja den ryska "misstänksamheten" och därmed trygga dessa staters oberoende?

En andra linje i hr Wigforss framställning — denna skall här upptas punkt för punkt, trots att själva uppläggningen gynnar isoleringsargumentationen — vänder sig mot tanken att vår risk att indras i ett allmänt krig är utomordentligt stor, att vi härvid blott kan komma med på västsidan och att av detta skäl en samverkan på förhand är av givet värde. Enligt hr Wigforss är det "mera antagligt att fronterna får sökas på andra håll"; baser i Skandinavien ligger för övrigt snarare i vitalmakternas än i Ryslands intresse. Och vidare: även om chansen att stå utanför är obetydlig bör vi akta oss för att bli engagerade från början. "Ingen har talat om vari fördelen skulle bestå att omedelbart vid ett krigsutbrott vara med som deltagare."

Att Skandinavien på grund av sitt läge ter sig som ett strategiskt viktigt område för parterna i ett storkrig och därför med största sannolikhet kan väntas bli krigskådeplats är så ofta och bestämt omvittnat från sakkunnigt håll i och utom Sverige att det icke finns skäl åtl stanna vid denna punkt. Alldeles oberoende härav faller hr Wigforss argumentation samman av andra skäl. För det första: ingen har tänkt sig att en samverkan skulle skapa pliikt för Sverige att inskrida vid alla krigsfall, tvärtom har betonats att denna samverkan — såsom naturligt är i fråga om avtalstater — skall innebära löfte om hjälp utifrån vid angrepp på de skandinaviska staterna jämte pliikt för dessa stater att upphålla ett effektivt försvar och förbereda mottagandet av hjälp. För det andra: just genom att samverkan i händelse av krig är förberedd förbättras vår möjlighet att hålla stånd, och därmed förminskas också risken för ett angrepp. Denna grundläggande synpunkt berörs icke ens av hr Wigforss.

Icke heller diskuterar finansministern frågan om Nordens ställning. Skall, såsom i den norska pressen antytts, den skandinaviska samhörigheten torpederas genom att Sverige väljer en linje, Norge en annan? Skall Sverige göra sitt yttersta för att förmå de andra skandinaviska staterna att avstå från garantier som för dem — liksom i grunden för oss — är livsviktiga?

Hr Wigforss förklarade i slutet av sitt anförande att bakom kraven på en samverkan funnes "medvetet eller omedvetet något slags motvilja mot tanken att paxt åse hur andra kämpar en strid som för oss har betydelse". Såtillvida har hr Wigforss rätt som, efter vad han själv utvecklar, Sverige inte kan känna "likgiltighet för de värden som genom krigets utgång kan stå på spel". Och om man anser att vårt eget öde beror av att den ena parten segrar, blir den neutrala ståndpunkten icke tilltalande, det lär även hr Wigforss erkänna. Men det är icke denna tankegång som leder till krav på samverkan. Tvärtom har det uttryckligen och ofta betonats att önskan att säkra Sveriges fred och att så längt möjligt bidra till tryggandet av freden i världen är avgörande för samverkanstanken.

Frågan är däremot om inte hr Wigforss uppfattning bestämmes av en s. k. ideologisk inställning. Hans slutord är oroande genom de minnen de väcker om statsrådstal före och efter det andra världskriget. "Vi fyller vår pliikt både mot friheten och demokratin om vi lyckas bevara dem i vårt eget land, i den lilla del av världen där våra krafter och våra insatser har något att betyda." Under kriget talade hr Vougt om att demokratin kunde bestå i Sverige även om Tyskland segrade. Han menade naturligtvis inte detta, lika litet som hr Sköld menade allvar då han förklarade krigets utgång vara utan intresse för oss; det gällde för de båda herrarna att kurtisera tyskarna. Hr Wigforss är av annan kaliber. Men vill han verkligen antyda att svensk frihet och svensk demokrati kan bestå, om genom ett krig Ryssland blir världens herre? I så fall förstår man bättre hans ställningstagande. Men i så fall förstår man också att finansministerns ideologi icke bör bli bestämmande för svensk utrikespolitik.

Om hr Undéns senaste inlägg är föga att säga. Det som är av intresse har redan, i klarare form, sagts av hr Wigforss. Hr Undén påpekar att Dagens Nyheter först under de senaste månaderna bestämt tagit position för en fördragsmässigt organiserad samverkan; detta är riktigt, det har av denna tidning uttryckligt betonats — under erinran om att den utrikespolitiska utvecklingen gjort en förändrad utrikespolitik nödvändig. För hr Undén må en ändring i uppfattningen på grund av ett ändrat läge te sig svårförstådelig — detta framgår bäst av hans beryktade uttalande om Finland —, men för de flesta torde det vara självklart att utrikespolitiken betingas av den utrikespolitiska situationen. Hr Undén är också förskräckt över att folkpartiets ledare icke förfaktar samma ståndpunkt som Dagens Nyheter; en press som inte lyder partiledningen oroar honom. Det är förklarligt att en socialdemokrat, van vid disciplin inom partipressen, tänker så, men det är genant att han tänker högt.

Vaksamheten skall skärpas vid anställning av poliser,

så att det demokratiska samhället under alla förhållanden kan lita på deras tjänster, föreskriver inrikesministern i en rundskrivelse till länsstyrelserna. Som motiv för anvisningarna åberopas den senaste tidens händelser i Europa. Det är ett försiktigt sätt att utpeka de kretsar vilkas pålitlighet närmast måste ifrågasättas. Att den skärpta kontrollen endast gäller nyanställning är också ett lindrigare ingrepp än att sätta avgångsstaten i funktion för redan anställda polismän. Icke desto mindre lär statsrådet Mossbergs skrivelse inte kunna uppfattas annat än som ett förberedande svar på dr Yngve Larssons interpellation om kommunisterna i polismakten, och svavet är då det första konkreta uttrycket för den skärpta vakthållning mot demokratins fiender som statsministern vid flera tillfällen signalerat. För majoriteten i Stockholms stadsfullmäktige, som i höstas konstaterade att pålitlighetsfrågorna är det statsmakternas sak att bedöma, borde det nu te sig fullständigt orimligt att fortfarande medge en kommunist den möjlighet till inflytande på polisregleringen som följer med ordförandeposten i polisnämnden.

Säkerhetspolisens samlingar av s. k. kontrollmaterial

från krigsåren bör inte förstöras utan hänsyn till framtidens samhällsvetenskapliga och historiska forskningar — den ståndpunkten har Dagens Nyheter upprepade gånger förfaktat, och det är skäl att återkomma till ämnet nu i anslutning till riksarkivets förnyade energiska påminnelser gentemot Sandlerkommissionens schematiska förslag att utplåna praktiskt taget allt, rubb och stubb. Det vore mycket olyckligt att ge vika för denna storstädningsiver, olyckligt och inkonsekvent med tanke på det som görs på andra håll för att rädda och bearbeta källmaterial från andra världskriget och dess hotningar. Riksarkivet har tidigare åskådliggjort riskerna av att förinta brevsamlingarna. Eftersom kommissionen gått ett steg längre än andra i sitt förstörelsesinit, kommer riksarkivet med nya och drastiska exempel på vad denna arkivrensning skulle betyda; närmast beträffande serierna av telefonrapporter och telegramkopior. Uppteckningarna av transiterade samtal — tillsammans 57 volymer — innehåller en massa historiskt värdefulla upplysningar. I volymen transiterade samtal Göteborg 22/2—31/12 1940 exempelvis finns en mängd upptecknningar av samtal mellan tyska militära och civila myndigheter i Oslo och Berlin. Volymen transiterade samtal Stockholm 1/3—15/6 1940 innehåller jämte upptecknningar av samma slag också samtal mellan den finska utrikesledningen och beskickningarna i andra länder under tiden för fredsonderingarna och underhandlingarna i Moskva. Att det skulle vara en oersättlig förlust om detta och liknande material offrades åt förgängelsen ligger i öppen dag, säger riksarkivet. Även andra serier — s. k. informationssamtal, omfattande 50 volymer, och pressamtal, omfattande ca 200 volymer — betecknas som fyndgruvor. Vad telegramdiplomerna beträffar framhålls särskilt presstelegrammen. Att urskillningslöst vräka allt detta på asphögen och bränna det kan inte vara försvarligt. Enskilda personers intressen tillgodoses genom rätt att återförda privatbrev och genom en sekretesregel för 70 år framåt. När den saken har ordnats är det från alla synpunkter viktigast att staten även tar hänsyn till framtidens forskare på detta område.

PRESSGRANNAR

Koncentration till förmån för kvalitet är huvudkravet i en granskning som tidningen Expressen (fp) gör av en del anskaffningsfrågor för armén. I anknytning till general Berggrens artiklar i Dagens Nyheter frågas vilken praktisk betydelse för krigsorganisationen man hunnit bereda åt exempelvis 12 cm granatkastaren, 10,5 cm infanterikanonen eller raketpansarvapnen — tyvärr är det sannolikt att varken tillverkning eller övning förekommit i nämnvärd skala:

Det är ingen konsekvens i att framföra krav på större skärpalt hos inköpsrelser — såsom ståndigt göra av representanter för den lantmilitära linjen — och dock underlåta att utnyttja de möjligheter för att öka den som redan finns.

Beskaffenheten att mäta försvarets styrka i antalet miljoner kronor, antal man och actual tjänstgöringsdagar är påfallande. Det viktigaste är väl dock att man verkligen kan få materiel och lämplig materiel för pengarna, att folket använda på rätt sätt och tjänstgöringsdagarna utnyttjas för effektiv utbildning. Det är tid att man övergår från ett kvantitativt till ett kvalitativt betraktelsesätt. Det kräves koncentration till förmån för kvalitet. En övergång måste ske för att utbildna och sedan framtvinga att befintliga resurser verkligen tillvaratas på bästa sätt för att åstadkomma största möjliga effektivitet.

Krafter som är obundna av begängna underlåtenhetssynder har särskilda förutsättningar att genomföra denna övervaln, betonar den citerade tidningen.

Episoden med France och Marshallhjälpen har väckt mycken ärlig harm hos stridbara demokrater. Under rubriken "Men vid hjälket fram svinet" har dr Sven Rinman givit sina känslor luft i Handelstidningen (fp), och uttrycken är så bra och karaktäristiska att några bör citeras, ehuru de humili åtkras en del mellan nedskrivandet och tryckningen:

Det måste vara något fel någonstans, när gamla nazistprofessorer deltar i opinionsyttringar för den kroasade åsiktsfriheten i Tjeckoslovakien, när borna och damer som protesterade mot Segerstedt med liv och lust deltar i protester mot Arnold Ljungdal. Det blir likom inte riktigt lika roligt att vara med då längre. För resten är det skattefriheten i Tyskland låg kvasad i ase år före kriget, utan att detta utlöste några bävrörs, samtidc protester från svenska universitet och högskolor. Anses sådana protester av någon anledning mera stridbara nu? Eller var det för många den gången, som inte trodde, att fribeten hade blivit kvasad eller som var glada över att den hade blivit det?

Hur länge sen var det, som det stod ett ord om France i vår största liberala tidning? Högerns huvudorgan uttrycker först sin skadeglädje över Frankonlingationens bortvisande. Skall den spanske diktaturn nu få del av Marshallhjälpen, kommer väl detta att anses alldeles i sin ordning.

Representanthusets förord för Marshallhjälp åt Franco blev en dagslända, men Sveriges största liberala tidning — Dagens Nyheter — hann likväl karaktärisera både sändan och hr Franco med avsevärt eftertryck. Bortsett från korrektur- eller slarvfelen kan det inte heller vara rätt och rimligt att, som Sven Rinman här gör, skjuta fram det goda sällskapets betydelse för trivseln som det kanske viktigaste i sammanhanget. Man kan inte underlåta att angripa kommunismen — lika litet som nazismen — därför att man får obehagliga bundsförvanter.

Projektet om en annonsskatt, som framkastats av priskontrollnämnden i remissyttrande över pappersutredningen, avvisas med samma bestämdhet i Svenska Dagbladet (h) och Morgon-Tidningen (fr). Regeringsorganet skriver:

Man får komma ihåg att reklamen är ett positivt värde. Därtill kommer att en annonsskatt skulle driva över betydande delar av reklamen till andra former, av vilka åtskilliga är mera papper- och arbetskraftslukande än annonsen. Flera är även ur andra synpunkter mindre önskliga. Priskontrollnämndens yttrande vittnar på denna punkt tyvärr om obekantskap med såväl pressens problem som frågan om reklamens plats i ett modernt samhälle av vår typ.

Och Svenska Dagbladet klämmer till:

PKN:s chef karaktäriserar tanken som ett diskussionsprojekt. Den förklarar emellertid icke att diskussionen ingår i personbeskattningsområdet är den värdefull, och en dylik beskattning verkan för övrigt kan endast bli en ytterligare förhöjning av vårt folks levnadskostnader. Även om PKN i en del fall lär ha vägrat näringslivet att i sina prisskalkyler medtaga reklamkostnader.

Omdömet sammanfattas i orden: ett olyckligt hugskott.

Sportflyg och bragdflyg

DET BLIR allt svårare att skriva om serien *Allhems flygböcker*. Alla tänkbara superlativer har vid det här laget slösats på de fem volymer som tidigare slöppts ut, och när det nu föreligger ytterligare två, så vore egentligen det enklaste att rakt på sak bara konstatera att fortsättningen gott och väl håller vad början lovar. Risken för att man vid värdesättningen skall hamna uppe i tvåtusentalen är fortfarande lika stor.

Nummer sex i serien är *Harald Millgårds "Sportflyg"*, som ger en levande presentation av allt på detta flygebitt från Blériots hopp över Engelska kanalen år 1909 fram till von Rosens Abessinienfärd i fjol, från de nu klassiska första verkliga sportplanen fram till flygbilen och hoppicoptern, som kostar mindre än de flesta bilar, men i alla fall går 145 km i timmen. Redaktör Millgård känner från sin verksamhet i tidskriften "Flyg" det svenska sportflyget som få andra, men han har lyckats undgå de faror som alltid lurar när man vet för mycket. Verderhåftigheten finns, men sakkunskapen har inte fått breda ut sig på bekostnad av läsbarheten. Med gott samvete kan man ta till den gamla klyschan att man lägger inte från sig "Sportflyg" förrän man kommit till sista sidans sista bild.

I den svenska flyg- och äventyrslitteraturen är *Harald Victorin* ett gammalt välkänt märke, och det är ett gott grepp av seriens redaktion att låta honom svara för den ajunde volymen med titeln *"Flygbragder och bragdflygare"* med undertiteln "Hjältar och äventyr i flyghistoriens odödliga ögonblick". Materialet är överväldigande, och det är ingen konst att plocka ihop tio sådana här volymer, men det är konst att gallra ut en, den rätta. Major Victorin har lyckats. Det ligger i sakens natur att man möter alla gamla flygarässe som man gjort bekantskap med otaliga gånger tidigare, men där finna också ett par nya bekantskaper. Man behöver bara höra några kapitelrubriker för att förstå att major Victorin har ett friskt grepp på sitt ämne — Amy Johnson, kvinnan utan omdömesförmåga, Ahrenberg och psalmbokbladet, Henri Farman och världens bäst betalda stjärtsväng. Man lägger inte från sig förr...

Priset på Allhems flygböcker är fortfarande oförklarligt lågt, 6.75 per volym, utstyrsln i högklass och illustrationerna slösande rikliga.

Hpt

Sundbybergs drätselkammare har beslutat att göra en allsidig utredning om vilka åtgärder i fråga om gator och ledningar, socialt arbete, skolverksamhet m. m. som bör vidtas inom de områden, av Spånga och Solna som inkorporeras den 1 januari och varje ärendes angelägenhetsgrad.

TISDAG—ONSDAG—TORSDAG
vackra dagar
med endast småköer på enstaka platser
Postbesöket går snabbare om Ni legitimerar Er utan anmaning. Vid betalning av flera poster är det lämpligt att räkna ut i förväg vad det hela går på med porto. Det sparar tid och förhindrar felräkning.
VECKOSLUT OCH MÅNADSSKIFTEN
l å n g a k ö e r
över nästan hela landet
Stora kövarningen utsänd från Ystad till Haparanda.
KUNGL GENERALPOSTSTYRELSEN

© Tingstensamlingen Publicerad med tillåtelse av Dagens Nyheter AB.